

ZAKRES PRAC ORGANMISTRZOWSKICH W RAMACH MODERNIZACJI I INSTALACJI ORGANÓW PISZCZAŁKOWYCH W KOŚCIELE MATKI BOŻEJ FATIMSKIEJ

Organy piszczałkowe pozyskane przez parafię Matki Bożej Fatimskiej w Katowicach, zdemontowane i zdeponowane na chórze muzycznym kościoła zostaną poddane przebudowie w oparciu o nowe założenia architektoniczne i techniczne instrumentu. Docelowe organy zostaną posadowione w wyznaczonym do tego celu miejscu i zbudowane w zgodzie z wymogami stylistycznymi architektury kościoła. Projekt szafy organowej i prospektu zostanie przedstawiony inwestorowi do akceptacji.

Z uwagi na charakter prac organmistrzowskich przy translokacji instrumentu wiele spośród części organów pozyskanych z Niemiec zostanie wykorzystane, lecz spora liczba wyeksploatowanych podzespołów i poszczególnych części zostanie zregenerowana lub wymieniona na nowe.

Nowe okoliczności akustyczne katowickiej świątyni stawiają wymóg nowego ukształtowania brzmienia organów pod względem dynamicznym. Prace organmistrzowskie zakładają wykorzystanie pozyskanego materiału piszczałkarskiego w pełnym zakresie, po uprzedniej naprawie uszkodzonych w transporcie piszczałek. Ostateczna liczba uszkodzonych piszczałek zostanie określona w toku prac. Szczegółowy harmonogram podany poniżej określa przewidywane czynności i kolejność ich realizacji.

ZAKRES PRAC ORGANMISTRZOWSKICH

1. Projekt architektoniczny organów

Projekt architektury szafy organowej i piszczałek prospektowych zostanie sporządzony z wykorzystaniem piszczałek prospektowych zachowanych. Ich ilość i rodzaj wyznaczają możliwości podczas prac projektowych. Projekt architektury prospektu organowego zostanie załączony w formie rysunków technicznych (rzuty w płaszczyznach).

2. Konstrukcja nośna i rozlokowanie wiatrownic organowych

Wiatrownice organowe zostaną rozlokowane zgodnie z projektem technicznym instrumentu, którego założenia nie są zgodne z lokalizacją zastosowaną przy pierwszym montażu w Niemczech. Z uwagi na wymóg kościoła Matki Bożej Fatimskiej w Katowicach i miejsca przeznaczonego do montażu organów, wiatrownice muszą przyjąć nową lokalizację. Głównym czynnikiem jest tu skośne zadaszenie z prawej strony (gdy patrzymy na szafę organową), które uniemożliwia w tym miejscu montaż sekcji pedałowej. Sekcja pedałowa będzie zainstalowana po stronie lewej, również z uwagi na

konieczność wykorzystania pedałów piszczałek cynowego otwartego głosu ośmiostopowego Offenbas 8' w bocznych obramieniach architektonicznych instrumentu. Niezbędna jest tu bliskość wiatrownicy i kloca prospektowego. Wiatrownice manualowe zostaną rozlokowane z zachowaniem odległości niezbędnych do osadzenia pomostów komunikacyjnych oraz możliwości dostępu do zaworów klapowych. Konstrukcja nośna wykonana zostanie z drewna w formie ramiaków wpiętych do konstrukcji głównej szafy organowej. Wysokość posadowienia wiatrownic manualowych będzie w nowym projekcie wyższa od pierwotnej z uwagi na poprawę emisji dźwięku piszczałek. Nowy prospekt organowy przewiduje zastosowanie ażurowych elementów architektonicznych, które zagwarantują dobre wybrzmiewanie piszczałek organowych umieszczonych wewnątrz instrumentu.

3. Szafa organowa i prospekt piszczałkowy.

Nowa szafa organowa wykonana zostanie z drewna iglastego i pokryta zostanie farbą akrylową w dwóch odcieniach szarości oraz częściowo powłoką lakierową bezbarwną. Jej elementy konstrukcyjne połączone zostaną w sposób umożliwiający demontaż. Szafa organowa stanowić będzie konstrukcję typu otwartego, z uwagi na skośny sufit kościoła, który pełnić będzie funkcję ekranu akustycznego. Szafa organowa stanowi konstrukcję niesymetryczną z charakterystycznym elementem centralnym w formie wieży oraz dwiema płaszczyznami pod kątem 90 stopni. Każda spośród płaszczyzn prospektowych zawiera odmienną koncepcję z uwagi na piszczałki zachowane wpisane w obramienia architektoniczne. Strona lewa boczna, prostopadła do linii balustrady chóru muzycznego wykorzystuje piszczałki ośmiostopowe sekcji pedału rozlokowane w poszczególnych odkrytych polach. Strona prospektowa prawa równoległa do balustrady chóru muzycznego jest zaprojektowana nad wnęką kontuarową i wykorzystuje piszczałki głosu Oktawa 4' sekcji manualu głównego. Jest tu pięć pól piszczałkowych zabudowanych zdystansowanych ażurami. Elementy konstrukcyjne szafy organowej zabudowane zostaną płycinami z płyt warstwowych. Piszczałki prospektowe wymagają zaprojektowania i wykonania filcowanych grzebieni i wieszaków stabilizacyjnych, kłoców prospektowych z zasilaniem przewodami elastycznymi. W części górnej obramień architektonicznych zainstalowane zostaną kotary ażurowe nawiązujące stylistycznie do struktury podpór sufitu kościoła.

4. Wiatrownice organowe.

Wiatrownice organowe typu klapowo-zasuwowego wymagają przeprowadzenia prac konserwatorskich i częściowej przebudowy. Elementy składowe komory klapowej działają poprawnie i nie wymagają ingerencji. Do całkowitej wymiany kwalifikuje się system rejestrowy wiatrownic. Należy usunąć i oczyścić powierzchnię z wszystkich teleskopów uszczelniających zasuw rejestrowe (ok. 750 szt.). Przebudować system uszczelnień piszczalników i wiatrownic. Wykonać nowe zasuw rejestrowe (22 szt.) z impregnowanego materiału tekstylno-żywicznego o grubości 3mm. Należy wykonać i wkleić do wiatrownic 750 szt. krążków uszczelniających (materiał mikroguma+kaszmir wełniany) oraz 750mm krążków kaszmirowych 1 mm, dopasowanych wymiarem do otworów wylotowych tonowych. Należy poddać konserwacji wszystkie kłoc organowe wiatrownic. Należy wymienić poszycie tekstylne miechów stabilizujących, montowanych pod wiatrownicami (3 szt.). Należy wykonać impregnację zewnętrznej powierzchni wiatrownic.

5. Traktura tonowa.

Traktura gry organów wymaga całkowitej przebudowy z uwagi na nowe rozlokowanie wiatrownic. Zachowane kątowniki przekazujące impulsy od klawiatury są wyeksploatowane (materiał plastik). Instrument należy wyposażyć w komplet kątowników drewnianych o wysokim standardzie

wykonania łożyskowanych na wkładkach teflonowych dla traktury tonowej w liczbie 172 szt. dostosowanych do projektu (dopasowana długość ramion i przełożenie dźwigni). Abstrakty poddane kontroli należy uzupełnić i dostosować ich długość do nowych warunków. Stan zachowania poszczególnych okuć abstraktów jest zróżnicowany. Należy wymienić egzemplarze wyeksploatowane. Należy wymienić wszystkie nakrętki skórzane i podkłady filcowe okuć abstraktów. (ok. 600 szt.) Należy wykonać stelaże dla montażu kątowników zmiany kierunku ruchu traktury. Połączenia abstraktów z prętami tonowymi w wiatrownicach zostaną wykonane z zastosowaniem mosiężnych skręcanych skuwek (152 szt.).

6. Traktura registrowa

Traktura registrowa zachowana wykorzystuje system mechaniczny. Podczas prac projektowych należy zaplanować nową trakturę registry uwzględniającą nową pozycję wiatrownic. W nowej trakturze registry wykorzystane zostaną w miarę możliwości zachowane wałki stalowe z łożyskowaniem. Należy wykonać zgodnie z projektem nowe części składowe: ciągła świerkowe, łączniki stalowe, kątowniki, gniazda osadzenia elementów ruchomych, prowadzenie zasuw registrowych.

7. Wnęka kontuarowa

Wnęka kontuarowa z systemem połączeń międzyklawiaturowych pozostaje w stanie dobrym. Należy wykonać czyszczenie elementów ruchomych, wymienić wszystkie nakrętki i podkłady skórzane, dokonać generalnej regulacji systemu połączeń. Zewnętrzna powierzchnia wnęki kontuarowej wraz z ławą wymaga odnowienia powłoki lakierowej. Osadzenie wnęki kontuarowej do szafy organowej nastąpi po dokonaniu precyzyjnych pomiarów z zachowaniem wymogów traktury tonowej i registrowej instrumentu.

8. Klawiatury organowe

Z uwagi na wyeksploatowanie klawiatur organowych niezbędna jest całkowita ich regeneracja. Ramy klawiaturowe i elementy wyposażenia wnęki kontuarowej w obrębie klawiatur wymagają uzupełnień forniru dębowego i odnowienia powłoki lakierowej. Klawiatury wymagają skasowania luzów poprzecznych i poosiowych, polerowania sztyftów, garnirowania i wymiany amortyzatorów filcowych. Klawiatury manualowe wymagają generalnej wymiany oklein plastikowych, pasowanych indywidualnie do klawiszy. Po wykonaniu regeneracji klawiszy niezbędne będzie wyregulowanie właściwego skoku klawiszy.

9. System powietrzny

System powietrzny zostanie zbudowany w oparciu o nowy projekt. Kanały powietrzne, miechy i regulatory dopływu powietrza zostaną zaprojektowane i wykonane z wykorzystaniem przestrzeni wewnątrz instrumentu. Dmuchawa organowa zachowana w instrumencie wymaga wymiany na cichobieżną wysokoobrotową dmuchawę na łożyskach ślizgowych, która będzie pracować w przestrzeni kościoła w dźwiękoszczelnej obudowie.

10. Zespoły brzmieniowe

Wszystkie zachowane głosy organowe zostaną poddane naprawie. Z uwagi na znaczne zniszczenia transportowe piszczałek należy wykonać żmudną pracę naprawczą: walcowanie korpusów, lutowanie naderwanych dostroików, demontaż uszkodzonych piszczałek i lutowanie ich części składowych. Prostowania i formowanie elementów dźwiękotwórczych. Piszczałki wielkogabarytowe cynowe prospektowe w kilku przypadkach pozostają w stanie mocnego zdeformowania. W toku prac organmistrzowskich możliwe będzie określenie stanu ich przydatności. Należy wziąć pod uwagę wymianę zniszczonych egzemplarzy. Polerowanie piszczałek prospektowych.

Prace restauratorskie prowadzone będą poza miejscem montażu. Montaż podzespołów instrumentu możliwy będzie po wykonaniu nowej szafy organowej. Wykonanie jej elementów powierzone zostanie zakładowi stolarskiemu. Organy wymagają wykonania nowo zaprojektowanych elementów stabilizujących system mechaniczny, pomostów komunikacyjnych, osłon traktury. Nowa lokalizacja piszczałek wymaga przeprowadzenia systemu dozoru powietrza (ok. 100 metrów konduktów elastycznych różnych średnic) osadzonych w klockach montażowych. Układ piszczałek na wiatrownicach manualowych nie ulega zmianie z wyjątkiem piszczałek wielkogabarytowych, dla których zostaną wykonane indywidualne stanowiska.

W końcowym etapie określony zostanie poziom ciśnienia roboczego organów (nie zanotowano wartości ciśnienia podczas demontażu instrumentu).

Intonacja instrumentu może oznaczać również piszczałkarską pracę lutowniczą.

Strój instrumentu określony zostanie po analizie piszczałek (planowana wartość $a=440\text{Hz}$ przy temp. 18°C . Strój równomiernie temperowany).

Warunki finansowe dotyczące pracy organmistrzowskiej określone zostaną w umowie.

Poszczególne etapy prac nad instrumentem zostaną określone odrębną dokumentacją i rozliczane w formie transz obejmującej opisane zakresy